

EUROOPA KOMISJON
KLIIMAMEETMETE PEADIREKTORAAT
Direktoraat A – rahvusvaheline ja kliimastrateegia
CLIMA.A.3 – seire, aruandlus, tõendamine

Juhenddokument

ELi HKS-i biomassi puudutavad küsimused

Seire, aruandluse ja tõendamise juhenddokument nr 3, 17. oktoobri 2012 lõplik versioon

See dokument on üks osa komisjoni talituste poolt komisjoni määruse (EL) nr 601/2012, 21. juuni 2012, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ kohase kasvuhoonegaaside heite seire ja aruandluse kohta elluviimise toetamiseks koostatud dokumentide seeriast¹.

Juhenddokumendis on väljendatud komisjoni talituste seisukohad dokumendi avaldamise ajal. Juhenddokument ei ole õiguslikult siduv.

Selle dokumendi koostamisel on arvesse võetud kliimamuutuste komitee WGIII seire ja aruandluse määruse alastel mitteametliku tehnilise töörühma koosolekutel toimunud arutelusid ning sidusrühmadelt ja liikmesriikide ekspertidelt saadud kirjalikke kommentaare. Juhenddokument kiideti liikmesriikide esindajate poolt ühehäälselt heaks kliimamuutuste komitee 17. oktoobri 2012 koosolekul.

Kõik juhenddokumendid ja vormid saab alla laadida komisjoni veebilehelt:
http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/monitoring/documentation_en.htm

¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:181:0030:0104:EN:PDF>

Sisukord

1 SISSEJUHATUS.....	3
1.1 Dokumendist	3
1.2 Dokumendi kasutamine	3
1.3 Täiendava teabe allikad.....	3
2 ÜLEVAADE	5
3 NÕUDED BIOMASSI NULLMÄÄRALE.....	6
3.1 Mõisted.....	6
3.2 Säästlikkuse kriteeriumite mõjud.....	7
3.3 Säästlikkuse kriteeriumite rakendamine praktikas	9
3.3.1 Üldised kohustused	10
3.3.2 Riiklikud süsteemid.....	10
3.3.3 Vabatahtlikud süsteemid.....	10
3.3.4 Kahe- või mitmepoolsed lepingud.....	11
4 BIOMASSIOSA MÄÄRAMINE.....	11
4.1 Üldine meetod.....	11
4.2 Biomassiosa laboratoorsed analüüsid.....	12
4.3 Hindamismeetodid	14
5 SEIRE JA ARUANDLUSE MÄÄRUSE MUUD SPETSIIFILISED BIOMASSI PUUDUTAVAD EESKIRJAD	14
5.1 Artiklis 38 sätestatud lihtsustused	14
5.2 Biogaas maagaasivõrkudes.....	15
6 LENNUNDUST PUUDUTAVAD ASPEKTID	17
6.1 Säästlikkuse kriteeriumid	17
6.2 Ostudokumentidel põhinev biokütuste koguste kindlakstegemine	17
7 LISA	18
7.1 Biomassi materjalide loetelu.....	18
7.1.1 Mõned materjalid, mis ei ole biomass	18
7.1.2 Biomassi materjalid	19
7.2 Mõnede biomassi materjalide arvustegurite vaikeväärtuste loetelu.....	20
7.2.1 Esialgseid heitekoefitsiendid	20
7.2.2 Segamaterjalid.....	21
7.3 Lühendid.....	21
7.4 Juriidilised tekstid.....	21

1 SISSEJUHATUS

1.1 Dokumendist

See dokument on koostatud eesmärgiga toetada seire ja aruandluse määruse rakendamist ning dokumendis selgitatakse määruse nõudeid mittejuriidilises keeles. Dokument keskendub vaid biomassi puudutavatele küsimustele. Täiendavate juhiste saamiseks tutvuge palun juhenddokumendiga 1 (Üldised käitisi puudutavad juhised) ja 2 (Üldised juhised õhusõidukite käitajatele). Käesolev juhenddokument ei lisa seire ja aruandluse määruse nõuetele täiendavaid kohustuslikke nõudeid, vaid selle eesmärgiks on aidata määrust õigemini tõlgendada ning hõlbustada selle rakendamist.

Käesolevas dokumendis tõlgendatakse määruse biomassi puudutavaid nõudeid. Selles võetakse arvesse ELi HKS-i nõuetele vastavuse foorumi loodud töörühma väärtuslikku sisendit ning Euroopa Komisjoni kliimamuutuste komitee töörühma 3 raames moodustatud mitteametliku liikmesriikide ekspertidest koosneva tehnilise töörühma poolset sisendit.

Juhenddokumendis on väljendatud komisjoni seisukohad dokumendi avaldamise ajal. See ei ole õiguslikult siduv dokument.

1.2 Dokumendi kasutamine

Kui käesolevas dokumendis on toodud õigusakti artiklite numbrid ning ei ole täpsustatud, missugust õigusakti need puudutavad, viidatakse alati seire ja aruandluse määrusele.

Käesolevas dokumendis viidatakse heitkogustele alates 2013. aastast. Ehkki enamikku mõistetest on juba varem 2007. a seire ja aruandluse juhenddokumendis² kasutatud, ei tooda käesolevas dokumendis otseseid võrdlusi 2007. a seire ja aruandluse juhenddokumendiga. Nõuetes seire ja aruandluse juhenddokumendiga võrreldes tehtud muudatustele ja mõistetele, mida seire ja aruandluse juhenddokumendis ei ole varem kasutatud, viidatakse sümboliga (käesoleva lõigu kõrval toodud sümbol „Uus“ („New“)).

See sümbol osutab käitajatele ja pädevatele asutustele antavatele tähtsatele nõuannetele.

Seda viidet kasutatakse seire ja aruandluse määruse üldnõuete oluliste lihtsustuste soovitamise korral. („Simplified“ – „Lihtsustatud“).

Lambipirni ikooni kasutatakse heale tavale või kasulikele nõuannetele viitamise korral.

Tööriistade ikoon näitab, et teistest allikatest (ka veel koostamisel olevatest allikatest) võib samuti leida dokumente, vorme või elektroonilisi tööriistu.

Raamatu ikooniga viidatakse ümbritsevas tekstis käsitletavaid teemasid illustreerivatele näidetele.

1.3 Täiendava teabe allikad

Kõik komisjoni poolt seire ja aruandluse määruse ning akrediteerimise ja tõendamise määruse alusel koostatud juhenddokumendid ja vormid saab alla laadida komisjoni veebilehelt:

http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/monitoring/documentation_en.htm

² Seire ja aruandluse juhenddokument, vt lisa punkti 7.4.

Koostatud on järgmised dokumendid³:

- Juhenddokument nr 1: „Seire ja aruandluse määrus – üldised käitisi puudutavad juhised“. Dokumentis tuuakse välja määruse paikseid käitisi puudutavad põhimõtted ja seiremeetodid.
- Juhenddokument nr 2: „Seire ja aruandluse määrus – üldised juhised õhusõidukite käitajatele“. Dokumentis tuuakse välja määruses toodud lennunduse seisukohalt olulised põhimõtted ja seiremeetodid, aga ka juhised komisjoni antud seirekavade vormide kasutamiseks.
- Juhenddokument nr 3: „ELi HKS-i biomassi puudutavad küsimused“. Dokument puudutab nii käitiste kui ka õhusõidukite käitajaid.
- Juhenddokument nr 4: „Juhised ebakindluse hindamiseks“. Käitistele suunatud dokument sisaldab teavet kasutatavate mõõteseadmetega seostuva ebakindluse hindamiseks ja aitab seega käitajal otsustada, kas tal on võimalik rahuldada konkreetse määramistasandi nõudeid.
- Juhenddokument nr 5: „Proovivõttu ja analüüsimist puudutavad juhised“ (ainult käitistele). Dokument puudutab akrediteerimata laborite kasutamisel kohalduvaid kriteeriume, proovivõtukava väljatöötamist ja mitmesuguseid muid ELi HKS-i raames heitkoguste seiret puudutavaid küsimusi.
- Juhenddokument nr 6: „Andmevoog ja kontrollsüsteem“. Dokumentis käsitletakse ELi HKS-i raames seiret puudutavate andmevoogude kirjeldamise võimalusi, riskide hindamist kontrollsüsteemi osana ning näiteid tuuakse kontrolltegevustest.

Lisaks on komisjon koostanud järgmised elektroonilised vormid⁴:

- Vorm nr 1: Paiksete käitiste heitkoguste seirekava
- Vorm nr 2: Õhusõidukite käitajate heitkoguste seirekava
- Vorm nr 3: Õhusõidukite käitajate tonnkilomeetriandmete seirekava
- Vorm nr 4: Paiksete käitiste heitkoguse aastaaruanne
- Vorm nr 5: Õhusõidukite käitajate heitkoguse aastaaruanne
- Vorm nr 6: Õhusõidukite käitajate tonnkilomeetriandmete aruanne

Lisaks nimetatud seire ja aruandluse määrust puudutavatele dokumentidele leiab samalt aadressilt eraldiseisva akrediteerimise ja tõendamise määrust puudutavate juhenddokumentide komplekti. Lisaks on komisjon koostanud ELi HKS-i puudutavad juhised, millega tuleks tutvuda otsustamiseks, kas käitis või selle osa peaks kuuluma ELi HKS-i. Nimetatud juhised on toodud aadressil http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/docs/guidance_interpretation_en.pdf

Ehkki see puudutab seireküsimusi vaid Euroopa Ühenduse üleste rakendusmeetmete artikli 24 kohaselt käitise juures tehtud asjakohastest muudatustest teavitamise küsimuses, toome siinkohal välja ka komisjoni poolt koostatud kolmanda kauplemisperioodi jaotamise protsessi puudutavate juhenddokumentide ja vormide komplekti. Nimetatud komplekt on toodud aadressil http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/benchmarking/documentation_en.htm

Kõik ELi õigusaktid on avaldatud EUR-Lexis: <http://eur-lex.europa.eu/>

Kõige tähtsamad õigusaktid on loetletud ka käesoleva dokumendi lisa.

Liikmesriikide pädevad asutused võivad ka oma veebilehtedel kasulikke juhiseid avaldada. Eelkõige peaksid käitiste ja õhusõidukite käitajad kontrollima, kas pädevad asutused pakuvad töötube, vastuseid korduma kippuvatele küsimustele, kasutajatuge jms.

³ See loetelu on hetkel mittetäielik. Hiljem võidakse lisada täiendavaid dokumente.

⁴ See loetelu on hetkel mittetäielik. Hiljem võidakse lisada täiendavaid vorme.

2 ÜLEVAADE

Kui käitaja või õhusõiduki käitaja soovib oma kaitise raames või oma lennutegevuse tarbeks kasutada biomassi, on lisaks tavapärastele seiremeetoditele⁵ olulised järgmised küsimused:

- Biomassi heitekoefitsient on null⁶. Seetõttu ei tagastata biomassi kasutamisel lubatud heitkoguse ühikuid ja sellega seotud kulusid välditakse. Seire ja aruandluse määrase põhjenduse 2 kohaselt on see taastuvate energiaallikate direktiivi⁷ tähenduses toetuskava ning loomulikult tuleb seesuguse nullmäära kohta tõendid esitada. Juhenddokumendis käsitletakse kõnealust teemat järgmiselt:
 - Seotuse tõttu taastuvate energiaallikate direktiiviga tuleb vajaduse korral kohaldada jätkusuutlikkust puudutavaid nõudeid. Seda käsitletakse käesoleva dokumendi punktis 3.
 - Kui materjalid või kütused sisaldavad nii fossiilset komponenti kui ka biomassi, on biomassiosa „arvutustegur“ (vt juhenddokumendi 1 punkte 4.3, 6.2 ja 6.3). Seire ja aruandluse määrase artiklis 39 on toodud erinõuded biomassiosa määramiseks, mida käsitletakse käesoleva dokumendi punktis 4.
- Biomass koosneb sageli üsna heterogeensetest materjalidest. Seiramine võib olla keeruline. Seire ja aruandluse määrases (artikkel 38) on välja toodud mõned pragmaatilised meetodid, mida kirjeldatakse ka käesoleva dokumendi punktis 5.
- Õhusõidukite käitajate keskne teave on toodud punktis 6.
- Lisas on toodud biomassi materjalide loetelu, akronüümide ja juriidiliste tekstide loetelu.

Käesoleva juhenddokumendi tulevastele versioonidele võidakse lisada järgmised punktid:

- Mitmesuguste biomassi materjalide arvutustegurite vaikeväärtuste loetelu;
- Biomassiosa määramiseks kasutatavate hindamismeetodite arutelu.

⁵ „Tavapärased meetodid“ tähendavad selles kontekstis kõiki täielikult fossiilsetele materjalidele kehtivaid seire ja aruandluse määrasega nõutavaid seire- ja aruandlustegevusi. Täpsemad andmed on toodud käitiste juhenddokumendis nr 1 ja õhusõidukite käitajate juhenddokumendis 2.

⁶ ELi kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi käsitlev direktiiv, lisa 4.

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/28/EÜ, 23. aprill 2009, taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta ning direktiivide 2001/77/EÜ ja 2003/30/EÜ muutmise ja hilisema kehtetuks tunnistamise kohta

3 NÕUDED BIOMASSI NULLMÄÄRALE

3.1 Mõisted

Seire ja aruandluse määruse artikli 3 lõikes 20 on toodud biomassi definitsioon. Definitsioon on viidud kooskõlla taastuvate energiaallikate direktiivis⁸ toodud definitsiooniga ja erineb seetõttu 2007. aasta seire ja aruandluse juhenddokumendis toodud definitsioonist: „*Biomass on põllumajandusest (kaasa arvatud taimsed ja loomsed ained), metsatööstusest ja sellega seotud tootmisest, sealhulgas kalandusest ja vesiviljelusest pärit bioloogilise päritoluga toodete, jäätmete ja jääkide bioloogiliselt lagunev fraktsioon ning tööstus- ja olmejäätmete bioloogiliselt lagunev fraktsioon; see hõlmab biokütuseid ja vedelaid biokütuseid.*“

Ülaltoodud definitsiooni täiendavad kaks uut definitsiooni, mis on samuti toodud taastuvate energiaallikate direktiivis: „*vedelad biokütused on energia, sealhulgas elektri-, soojus- ja jahutusenergia (välja arvatud transpordi jaoks kasutatava energia) saamiseks kasutatav vedelkütus, mis on toodetud biomassist*“ ja „*vedelad biokütused on transpordis kasutatavad vedel- ja gaaskütus, mis on toodetud biomassist.*“

Ülaltoodud uute definitsioonide kõige tähtsam mõju ilmneb seire ja aruandluse määruse põhjenduse 2⁹ kontekstis: biomassi heitkoguste nullmäära tõttu on ELi HKS-i näol taastuvate energiaallikate direktiivi tähenduses tegemist toetuskavaga. Taastuvate energiaallikate direktiivi artikli 17 lõike 1 kohaselt võib biokütuseid ja vedelaid biokütuseid toetada ning neid võib kasutada liikmesriigi eesmärkide arvestuses ainult juhul, kui need vastavad kõnealuse direktiivi artiklis 17 toodud säästlikkuse kriteeriumitele. Seetõttu **tuleb tarbitavatele biokütustele ja vedelatele biokütustele, mille puhul ELi HKS-is käsitletava kütise või õhusõiduki kütaja tegevuse kasvuhoonegaaside heitkoguseks on määratud null, kohaldada säästlikkuse kriteeriumeid.**

NB! „Säästlikkuse kriteeriumite rakendamine“ tähendab käesoleva juhenddokumendi raames säästlikkuse kriteeriumite kasutamist otsustamaks, kas kütus või materjal vastab biomassi definitsioonile ja seega, kas selle heitekoefitsient on null¹⁰. Biogeenne materjal, mis ei vasta taastuvate energiaallikate direktiivi asjakohastele säästlikkuse kriteeriumitele (juhul, kui need kohalduvad), loetakse fossiilseks, st selle heitekoefitsient on suurem kui null.

Käesoleva juhenddokumendi koostamise ajal on ainsateks tahkele biomassile ja gaasilisele biomassile kehtivateks säästlikkuse kriteeriumiteks transpordiks kasutatavale biomassile kehtivad kriteeriumid.

⁸ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:140:0016:0062:EN:PDF>

⁹ Põhjendus 2: „Käesolevas määruses kasutatud biomassi mõiste peaks ühtima Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta direktiivi 2009/28/EÜ (taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta ning direktiivide 2001/77/EÜ ja 2003/30/EÜ muutmise ja hilisema kehtetuks tunnistamise kohta) artiklis 2 loetletud biomassi, vedela biokütuse ja biokütuse mõistega, eelkõige kuna sooduskohtlemine direktiivis 2003/87/EÜ sätestatud liidu kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi kohase lubatud heitkoguse ühikute tagastamise kohustuse suhtes on direktiivi 2009/28/EÜ artikli 2 punkti k kohaselt toetuskava ja järelikult rahaline toetus artikli 17 lõike 1 punkti c tähenduses“

¹⁰ Juhenddokumendis kasutatakse ka terminit „nullmääraga“, mille abil väljendatakse, et kütuse või materjali või segamaterjali määratud osa heitekoefitsient on null.

ELi HKS-i kontekstis võib juhenddokumendi koostamise ajal teha järgmisi lihtsustatud oletusi:

- Võib eeldada, et tahke biomassi ja biogaaside lähteveod (kui neid ei segata fossiilsete materjalidega) on alati null-heitekoefitsiendiga. Segamaterjalide töötlemist käsitletakse punktis 3.2.
- Biokütuseid kasutavad ainult õhusõidukite käitajad (kuna biokütuseid kasutatakse juba definitsiooni alusel alati transpordisektoris ja mobiilsed masinad on seesuguste käitiste piiridest välja jäetud).
- Käitistele kohalduvaid säästlikkuse kriteeriumeid rakendatakse ainult vedelate biokütuste puhul.

Definitsioonide alusel tuleb lisada täiendavaid selgitusi:

- Kui vedelas olekus biomassi kasutatakse protsessi sisendina käitiste puhul (nt kui biomassi materjali kasutatakse kemikaalide sünteesimiseks) ning kasutus energia saamise eesmärgil ei ole tuvastatav, ei vasta seesugune biomass vedela biokütuse definitsioonile ja seetõttu ei kohaldu sellele ka säästlikkuse kriteeriumid. Kui seesugune materjal vastab täiendavate piiranguteta „biomassi“ definitsioonile, võib selle ELi HKS-i kohaselt lugeda nullmääraga materjaliks. Kuna taastuvate energiaallikate direktiivis sätestatakse ainult taastuvenergia taastumise alased eesmärgid, siis biomassi kasutamine mitteenergeetilisel eesmärgil eesmärkide arvestuses arvesse ei lähe. Taastuvate energiaallikate direktiivi kohase eesmärgi arvutuse ja heitgaaside seire kooskõla tagamiseks peavad pädevas asutused tagama¹¹, et säästlikkuse kriteeriumite järgimisest vabastatakse ainult need vedelad biokütused, mida riigi taastuvate energiaallikate direktiivi kohase eesmärgi arvutamisel ei arvestata. Kui liikmesriik soovib oma eesmärgi arvutusse kaasata teatud vedelast biokütusest saadava energiasisendi, tuleb eeldada, et seda kasutatakse energia saamiseks ning kohalduvad säästlikkuse kriteeriumid.
- Komisjon toetab laiahaardelist vedelate biokütuste definitsiooni ja soovib seetõttu definitsiooni alla kaasata ka teatud viskoossed vedelikud, näiteks kasutatud toiduõli jäätmed, loomsed rasvad, palmiõli, puhastamata tallõli ja talliõli pigi¹².
- Tselluloosi- ja paberitööstuses tekkivat mustleelist käsitletakse tavaliselt tahke biomassiga samaväärse materjalina. Seetõttu peaksid pädevas asutused (juhenddokumendi koostamise seisuga) eeldama, et säästlikkuse kriteeriumeid ei kohaldata.

Juhenddokumendi lisas (punkt 7.1) on toodud informatiivne biomassiks loetavate materjalide loetelu (mis ei piira säästlikkuse kriteeriumite rakendamist).

3.2 Säästlikkuse kriteeriumite mõjud

Kui 2007. a seire ja aruandluse juhenddokumendi kohaselt oli lähtevooks¹³ fossiilne materjal, biomass või nende segu, siis säästlikkuse kriteeriumite rakendamise tulemusena on lähteveod nüüd jaotatud järgmiselt (mõned tüübid võivad olla teoreetilised).

1. Fossiilsed lähteveod;

¹¹ Pädevas asutused võivad näiteks käitiste või õhusõidukite käitajate seireplaani kinnitamisel nõuda sobivaid protseduurireegleid säästlikkuse kriteeriumite kohta tõendite saamiseks.

¹² Vt Teatise 2010/C160/02 lõiku 2.3.

¹³ Termin hõlmab kõiki artikleid, mida tuleb arvutuspõhise meetodi kasutamise korral seirata. Sõnastus on tingitud vajadusest lühidalt viidata „käitisesse sisenevale või sellest väljuvale kütusele või materjalile, millele on otsene mõju heitkogustele“. Kõige lihtsamal puhul tähendab see käitisesse „voolavaid“ kütuseid, mis moodustavad heite „allika“. Täpsem teave on toodud juhenddokumendis nr 1 (üldised käitisi puudutavad juhised).

2. Biomass, millele kehtivad säästlikkuse kriteeriumid (hetkel seire ja aruandluse määruhes defineeritud biokütused ja vedelad biokütused).
 - (a) kriteeriumitele vastav: biomass on nullmääraga
 - (b) kriteeriumitele mittevastav: biomassi käsitletakse fossiilse lähtevoona
3. Biomass, millele säästlikkuse kriteeriumid ei kohaldu: alati nullmääraga
4. Segalähteveod:
 - (a) Fossiilse materjali / biomassi segu (mille puhul säästlikkuse kriteeriumid ei kohaldu või kohalduvad ja segu on neile vastav): heitekoefitsiendiks on esmase heitekoefitsiendi¹⁴ ja fossiilse materjali osa korrutis.
 - (b) Fossiilse materjali / biomassi segu (mille puhul säästlikkuse kriteeriumid kohalduvad ja segu ei vasta neile): tervet lähtevoogu käsitletakse fossiilsena.
 - (c) Biomassisegu või fossiilse materjali / biomassi segu, mille puhul säästlikkuse kriteeriumitele vastab vaid osa biomassist: seesuguseid lähtevoogusid käsitletakse nagu lõike 4 punktile a vastavaid, mille puhul kriteeriumitele mittevastavat osa käsitletakse fossiilse osana.

Näited:

- Punkt a: selleks võivad olla kiudpuidust paneelid, mille puhul biomass (puit, mis on tahkel kujul, ning seetõttu käesoleva dokumendi koostamise hetke seisuga säästlikkuse kriteeriumeid ei kohaldata) on segatud tavaliselt fossiilsetest toorainetest valmistatud vaikudega.
- Punkt b: selleks võib olla vedelkütus, mille puhul tarnija väidab, et lisatud on x% biokütust, ent ei esita vastavalt juhenddokumendi punktile 3.3 seesugust kogust kinnitavaid tõendeid.
- Punkt c: näiteks võib tuua rapsiseemne metüülestri („biodiisel“), mille puhul rapsiseemneõli vastab säästlikkuse kriteeriumitele ja esitatud on vastavad tõendid, ent metanool pärineb fossiilsetest allikatest või on väidetavalt biomass, ent tõendid säästlikkuse kriteeriumitele vastavuse kohta puuduvad.

Silmas tuleb pidada, et eespool toodud liigituse puhul on eeldatud, et terve lähtevoog on sama kompositsiooniga või seda analüüsitakse juhul, kui arvutustegurid ei põhine vaikeväärtustel, sama meetodi abil¹⁵. Tekkida võib aga olukord, mille puhul mõned tarnitud partiidest vastavad säästlikkuse kriteeriumitele, teised partiid aga mitte. Sel juhul ei ole kohane käsitleda seesugust materjali ühe lähtevoogu ja erinevate biomassiosa väärtustega materjalina; materjali tuleks käsitleda kahe erineva lähtevoona, millest üks on fossiilne ja teine biomass. Artiklites 38 ja 39 toodud lihtsustused kehtiksid ainult biomassist lähtevoole.

Sama oht kehtib segalähtevoogude puhul, mille biomassi osa sageli ei vasta asjakohastele säästlikkuse kriteeriumitele.

Eespool toodul on praktilised mõjud (definiitsioonile vastavate) vedelate biokütuste ja biokütuste seireplani rakendamisele: kõige lihtsamaks toimimisviisiks on koostada kirjalikud protseduurireeglid¹⁶, mille kohaselt käitaja peab iga käitises kasutatava biomassi partii liigitama (säästlikuks) „biomassi“ lähtevooks või „fossiilseks“ lähtevooks sõltuvalt sellest, kas säästlikkuse

¹⁴ Seire ja aruandluse määruhe artikli 3 lõikes 35 on toodud järgmine definiitsioon: „esmane heitekoefitsient“ – segakütuse või segamaterjali kogu süsinikusaldusel, mis hõlmab biomassiosa koos fossiilse osaga, põhinev eeldatav summaarne heitekoefitsient enne selle korrutamist fossiilse osaga, mis annab tulemuseks heitekoefitsiendi;

¹⁵ Näiteks eraldiseisvad sõepartiid, mida analüüsitakse eraldi, ent mis lisatakse aruandesse sama lähtevoona – „süsi“.

¹⁶ Vt Juhenddokumendi nr 1 seireplani täiendavate „kirjalike protseduurireeglite“ teemat.

kriteeriumitele vastavust saab tõestada. Seesuguste tõendite saamise viise käsitletakse järgnevalt punktis 3.3.

3.3 Säästlikkuse kriteeriumite rakendamine praktikas

Komisjon on üles seadnud „läbipaistvuse tagamise platvormi“, millel saab avaldada kõiksugust üldiselt taastuvate energiaallikate direktiiviga seotud teavet ja konkreetsemalt säästlikkuse kriteeriumeid puudutavat. Platvorm on üles seatud aadressil: http://ec.europa.eu/energy/renewables/transparency_platform/transparency_platform_en.htm.

Nimetatud veebilehele pääseb ka järgmiste linkide kaudu:
http://ec.europa.eu/energy/renewables/bioenergy/bioenergy_en.htm
ja http://ec.europa.eu/energy/renewables/biofuels/biofuels_en.htm.

Samuti on avaldatud kaks teatist, millest võib olla abi säästlikkuse kriteeriumite mõistmisel. Need on:

- Komisjoni teatis ELi biokütuste ja vedelate biokütuste säästlikkuskava ja biokütuste arvestuseeskirjade praktilise rakendamise kohta (2010/C 160/02); ja
- Komisjoni teatis vabatahtlike kavade ja vaikeväärtuste kohta vedelaid jm biokütuseid käsitlevas ELi säästlikkuskavas (2010/C 160/01).

Kõigi konkreetsete materjalide säästlikkuse kriteeriumitele vastavust puudutavate küsimuste asjus tuleb tutvuda nimetatud veebilehel avaldatud juhistega.

Taastuvate energiaallikate direktiivi kohaselt saavad majandusettevõtjad vedelate biokütuste ja biokütuste säästlikkuse kriteeriumitele vastavust tõestada kolmel viisil:

- „riikliku süsteemi“ kaudu;
- komisjoni heaks kiidetud „vabatahtliku süsteemi“¹⁷ kaudu;
- vastavalt Euroopa Liidu poolt sõlmitud ja komisjoni poolt kõnealusel eesmärgil kasutamiseks heaks kiidetud kahepoolse või mitmepoolse kokkuleppe tingimustele¹⁸.

Definitsioonile vastavate vedelate biokütuste ja biokütuste kohustuslikele säästlikkuse kriteeriumitele vastavuse tõestamise kohustus lasub ELi HKS-i nullmäära puhul siiski ELi HKS-i käitise või õhusõiduki käitajal. Tõendina võib kasutada riiklikele süsteemidele vastavust kinnitavaid dokumente või taastuvate energiaallikate direktiivi kohaselt komisjoni poolt heaks kiidetud säästlikkusplaani raames väljastatud säästlikkust tõendavaid dokumente (vt punkte 3.3.2 kuni 3.3.4). Esitatud tõendites peab olema välja toodud ka tarnitud biomassi kogus ja partii, mille kohta tõendid käivad.

Kui nõuetele vastavust ei ole võimalik asjakohasele pädevale¹⁹ asutusele rahuldaval viisil tõendada, tuleb vedelat biokütust ja biokütust käsitleda fossiilse lähtevoona, mis ei ole nullmääraga.

¹⁷ Teatises nr 2010/C160/1 selgitatakse: „Vedelate biokütuste puhul ei saa komisjon sõnaselgelt tunnustada vabatahtlikku kava kui täpsete andmete allikat maa-aladega seotud kriteeriumide täitmise kohta. Kui aga komisjon otsustab, et vabatahtliku kavaga on esitatud täpsed andmed biokütuste kohta, soovib komisjon liikmesriikidel sellised kavad vastu võtta ka vedelate biokütuste osas.“

¹⁸ Juhenddokumendi koostamise hetkeks ei ole veel ühtki seesugust kokkulepet sõlmitud.

¹⁹ Säästlikkuse kriteeriumitele vastavust kinnitavate tõendite piisavust hindab pädeva asutuse kõrval kontrollimisprotsessi raames ka tõendaja.

3.3.1 Üldised kohustused

Liikmesriik, kus käitis asub, või õhusõidukite käitajate puhul haldav liikmesriik on kohustatud sõnastama eeskirjad, mille kohaselt liikmesriigi raames kasutatavate biokütuste ja vedelate biokütuste säästlikkuse kriteeriumitele vastavust tõestatakse.

Samuti on liikmesriigi kohustuseks sätestada, millise biomassiga seotud majandusettevõtja (nt tootja, tarnija või kasutaja) peab tõestama säästlikkuse kriteeriumitele vastavust, st kellelt saab käitise või õhusõiduki käitaja vajaliku tõendmaterjali. Kui liikmesriik ei ole selgesõnaliselt kehtestanud erinevaid eeskirju, lasub tõestamise kohustus ELi HKS-i korral biomassi kasutajal, st käitise või õhusõiduki käitajal, kuna need isikud on kohustatud heitgaaside alaseid aruandeid esitama. Praktilistel põhjustel peab käitaja või õhusõiduki käitaja siiski usaldama kolmandate isikute, st vedela biokütuse/kütuse tarnija või tootja, käest saadud andmeid²⁰.

3.3.2 Riiklikud süsteemid

Taastuvate energiaallikate direktiivi rakendavad liikmesriigid kasutavad hetkel mitmesuguseid erinevaid lähenemisviise. Juhenddokumendi koostamise ajal puudub täielik ülevaade liikmesriikide riiklike biomassisüsteemide kohta. Käitajad ja õhusõidukite käitajad peavad riiklikke süsteeme puudutava teabe hankima vastavalt pädevalt asutuselt.

Ehkki taastuvate energiaallikate direktiiv ei kohusta liikmesriike selgesõnaliselt asjakohast teavet avaldama, ei ole neil ka keelatud seda teha. Seetõttu julgustatakse liikmesriike ELi HKS-i raames kaaluma praktilisi viise avalikkuse biokütuste ja vedelate biokütuste säästlikkusest (tootjate, kaubamärkide, üldiste tüüpide lõikes või muul alusel rühmitades), kütuste tarnijatest ja tootjatest ja muust seesugusest teavitamiseks, mis võimaldaks seesuguste vedelate biokütuste ja biokütuste kasutajatel (ja mistahes ELi HKS-i töendajal) saada tõendeid materjali kohalduvatele säästlikkuse kriteeriumitele vastavuse kohta.

Kuna ELis rakendatavad riiklikud süsteemid ei ole harmoniseeritud, võib süsteemide nõuetele vastavuse tagamine käitajate jaoks eriti keeruline olla juhul, kui tarbitakse teises liikmesriigis toodetud biomassi. Seetõttu võib seesugustel puhkudel olla soovituslikum kasutada vabatahtlikke süsteeme.

3.3.3 Vabatahtlikud süsteemid

Komisjoni läbipaistvuse tagamise platvormil²¹ on näha, et komisjon on alustanud vabatahtlike säästlikkuse kriteeriumitele vastavuse tõestamise plaanide kinnitamist. Lähikuudel on oodata täiendavaid kinnitamisi. Vabatahtlike plaanide kõige tähtsamaks aspektiks on nende Euroopa Liidu ülene harmoniseeritud viisil rakendatus. See tähendab, et seesuguse kinnitatud plaani raames sertifitseeritud biokütus tuleb säästlikuks tunnistada kõigis liikmesriikides. Liikmesriikidel soovitatakse vabatahtlike plaanide loomist soodustada ka vedelate biokütuste puhul²².

Käitaja, kes ostab vedelat biokütust või biokütust, millele on kinnitatud vabatahtliku plaani alusel väljastatud vastavussertifikaat, võib alati eeldada, et seesugust vedelat biokütust või biokütust võib pidada taastuvate energiaallikate direktiivi raames säästlikuks ning seda võib ELi HKS-is kasutada heitekoefitsiendiga null²³. Siiski kehtivad mõned tähtsad piirangud:

²⁰ Kohalduvast säästlikkuse kriteeriumitele vastavuse tõestamise plaanist sõltuvalt peavad seesugused andmed olema sertifitseeritud.

²¹ http://ec.europa.eu/energy/renewables/transparency_platform/transparency_platform_en.htm

²² Vedelaid biokütuseid puudutavaid ohte käsitletakse joonealuses märkuses 17.

²³ Segamaterjalide või -kütuste puhul kehtib nullmäär loomulikult ainult biomassiosale.

- Käitaja peab olema teadlik tõsiasiast, et mõned vabatahtlikud plaanid on heaks kiidetud vaid mõnede kohustuslike säästlikkuse kriteeriumite korral. Vajaduse korral tuleb ülejäänud kriteeriumite puhul hankida täiendavaid tõendeid.
- Mõned säästlikkuse plaanid on rahvusvahelise taustaga. Mõnede puhul on loodud samalaadne üleüldine „ELi versioon“. ELi versiooni säästlikkuse kriteeriumid on taastuvate energiaallikate direktiivi nõuetele vastavuse tagamiseks tavaliselt rangemad. Seetõttu on komisjoni poolt heaks kiidetud vaid ELi versioon. Käitajad, tõendajad ja pädevad asutused peavad olema seesugustest erinevustest teadlikud ja ELi HKSi nullmäära tõestamiseks kehtivad ainult sertifikaadid, milles on selgesõnaliselt nimetatud vabatahtlike plaanide ELi versioonid.
- Mõned plaanid on heaks kiidetud piiratud geograafilises piirkonnas.
- Komisjoni vabatahtlikele plaanidele antud heakskiidud kehtivad tavaliselt viis aastat. ELi HKSi mõistes on nullmääraga vaid kehtiva heakskiiduga vedelad biokütused ja biokütused.

3.3.4 Kahe- või mitmepoolsed lepingud

Praeguse hetke seisuga seesuguseid kokkuleppeid sõlmitud ei ole. Kui käitaja ei ole kindel, kas nimetatud olukord on muutunud, soovitatakse tal vastavasisulist teavet otsida komisjoni läbipaistvuse tagamise platvormilt²⁴.

4 BIOMASSIOSA MÄÄRAMINE

Käesolev peatükk kohaldub ainult paiksetele käitistele.

4.1 Üldine meetod

Nagu juhenddokumendis nr 1²⁵ (Üldised käitisi puudutavad juhised) detailsemalt kirjeldatud, võib arvutusliku meetodi abil heitkoguste seire eesmärgil kasutatavad arvutustegurid määrata vaikeväärtuste või laboratoorsete analüüside alusel. Segakütuste või -materjalide biomassiosa või fossiilse osa määramine²⁶ erineb teistest arvutusteguritest kahe asjaolu poolest:

1. Seire ja aruandluse määramise lisas 6 ei ole välja toodud vaikeväärtuste loendit;
2. Laboratoorsete analüüside läbiviimine võib olla keeruline heterogeensetest materjalidest proovivõtuga seotud probleemide tõttu; samuti võivad analüüsid olla kasutatavate analüütiliste meetodite tehniliste probleemide tõttu vähe usaldusväärsed.

Seetõttu on seire ja aruandluse määramise artiklis 39 toodud mõned spetsiifilised sellisel puhul kohalduvad eeskirjad, millega sätestatakse järgmine hierarhiline meetod:

- Kõige kõrgema määramistasandi nõueteks on – nagu ka teiste arvutustegurite puhul – spetsiaalselt välja töötatud analüüsid (seire ja aruandluse määramise lisa 2 punkti 2.4 kohaselt on see 2. määramistasand). Siia on siiski lisatud erinõue, mille kohaselt asjakohastele standarditele põhinev määramismeetod peab olema pädeva asutuse poolt sõnaselgelt heaks kiidetud. Vt punkti 4.2.

²⁴ Vt joonealust märkust 13.

²⁵ http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/monitoring/docs/gd1_guidance_installations_en.pdf

²⁶ Sest biomassiosa = 1 – fossiilne osa; ei ole tähtis, milline osa määratakse analüüsi teel. Käitaja võib valida lihtsama ja usaldusväärsema meetodi.

- Kui kõrgeim määramistasand ei ole tehniliselt rakendatav või kui sellega kaasneksid ebamõistlikult suured kulud (vt juhenddokumenti 1), tuleb käitajal kasutada ühte järgmistest variantidest:
 - Kasutada komisjoni avaldatud biomassiosa ja heitekoefitsiendi vaikeväärtusi (seesugused väärtused võidakse välja tuua juhenddokumendi hilisemates versioonides²⁷);
 - Võimaluse korral kasutada komisjoni poolt avaldatud hindamismeetodit (töötatakse välja hiljem);
 - Kui komisjoni poolt avaldatud vaikeväärtused puuduvad ja komisjoni poolt välja pakutud hindamismeetod ei ole rakendatav, peab käitaja
 - eeldama, et biomassiosa suurus on null (st konservatiivselt oletama, et kogu materjali näol on tegemist fossiilse materjaliga²⁸); või
 - pakkuma pädevale asutusele heakskiitmiseks välja hindamismeetodi. Eelkõige võib seesuguseks hindamismeetodiks olla sobiv massibilanss, mille puhul materjal saadakse sobivast tootmisprotsessist (nt puidupõhiste paneelide jäätmed, mille puhul lisatud (fossiilsete) vaikude kogus on teadaolev protsessi parameeter).

Käitaja poolt välja pakutud hindamismeetodeid tuleb käsitleda paindlikult. Arvesse võib võtta ka artikli 31 lõike 1 punktides b–e toodud vaikeväärtusi. Kõik meetodid peavad tuginema sektori parimale tavale ja olema kindla teadusliku taustaga. Lisaks biomassiosa kui eraldiseisva koefitsiendi hindamisele tuleb uurida ka meetodeid heiteallika või lähtevoo üldise biomassi koormuse hindamiseks, näiteks heitkoguste pideva mõõtmise süsteemid (HPMS) ¹⁴C-meetodi puhul ehk „bilansimeetodit“²⁹. Kui meetodi usaldusväärsus ei ole kindel, peab käitaja siiski välja pakkuma ka meetodi tulemuste kinnitamiseks.

4.2 Biomassiosa laboratoorsed analüüsid

Laboratoorsete analüüside üldnõuetega tutvumiseks lugege palun juhenddokumenti 5 (Proovivõtu ja analüüsi juhised)³⁰.

Materjalid ja kütuste fossiilse või biomassi süsiniku osa määramise asjus on artikli 39 lõikes 1 toodud järgmine nõue: „*Kui nõutava määramistasandi kohaselt ja artikli 31 lõikes 1 osutatud asjakohaste standardväärtuste saadavuse alusel määratakse analüüside abil konkreetse kütuse või materjali biomassiosa, siis määrab käitaja selle biomassiosa asjakohase standardi ja selles sisalduvate analüütiliste meetodite alusel ning kohaldab kõnealust standardit ainult pädeva asutuse nõusolekul.*“ Järgnevalt käsitleme nimetatud spetsiifilist pädeva asutuse nõusoleku rõhutamist.

Tahkete materjalide (tavaliselt jäätmete) puhul on asjakohaseks standardiks EN 15440:2011 („Tahkekütuste taastootmine – biomassi sisalduse määramise meetodid“). Kui on olemas spetsiifilisemaid riiklikke või rahvusvahelisi standardeid, võib ka neid kohaldada.

²⁷ Pidage silmas, et käesoleva dokumendis lisas (punkt 7.2.1) toodud vaikeväärtuste näol on tegemist *esialgsete* heitekoefitsientidega ja seetõttu ei ole need siinkohal käsitletavaal eesmärgil kasutatavad. Vt ka joonealust märkust **Fehler! Textmarke nicht definiert** lk 24.

²⁸ Seire ja aruandluse määramise artiklile 25 vastavate massibilansi toodangu voogude korral oletatakse sama konservatiivse põhimõtte kohaselt, et biomassiosa suurus on 100%. Massibilansi meetodi kohta täpsema teabe saamiseks vt juhenddokumenti 1. Hiljem esitatakse korduma kippuvate küsimuste (KKK) rubriigis seesuguse massibilansi meetodi kohta näide.

²⁹ Bilansimeetod põhineb viiel massibilansil ja ühel energiabilansil. Iga bilans kirjeldab jäätmete konkreetset omadust (nt orgaanilise süsiniku sisaldus, kütteväärtus). Jäätmete omadused tuletatakse koospõletusrajatises läbiviidavate rutiinsete mõõtmiste teel saadud andmete alusel

³⁰ Punktis 1.3 on toodud allikad teiste juhenddokumentide leidmiseks.

Standardis EN 15440 pakutakse segamaterjali biomassiosa määramiseks välja kolm meetodit:

1. Selektiivse lahustamise meetod
2. Manuaalse sorteerimise meetod
3. ¹⁴C-meetod

Standardi informatiivsest lisast D ilmneb, et meetod 1 annab mitmete materjalide puhul ebasobivad ja valed tulemused (st fossiilsed materjalid paistavad biomassina või biomass tuvastatakse fossiilsena). Meetodit 2 saab kasutada ainult juhul, kui on võimalik eraldada ja loendada optiliselt ja füüsiliselt eristatavaid osi. Standardis on kehtestatud, et osakesed peaksid olema suuremad kui 10 mm. Meetod 3 on standardi kohaselt kasutatav kõigi materjalitüüpide puhul.

Seetõttu täpsustatakse standardi punktis 6.3, et heitkogustega kauplemise eesmärgil biomassi sisalduse mõõtmise puhul „võib kasutada ¹⁴C-meetodit või selektiivset lahustumist.“ Lahustamise meetodit ei tohi kasutada juhul, kui tabelis 1 nimetatud materjali sisaldus on kõrgem kui 5% (kummijääkide puhul on piirmääraks 10%).

Standardis EN 15440 tunnistatakse, et manuaalse sorteerimise ja selektiivse lahustamise meetodid on tavaliselt vähem kulukad ja neid on lihtsam rakendada kui ¹⁴C-meetodit. Seetõttu võib taastuvate energiaallikate direktiivi raames ettenähtud regulaarsete kontrollide läbiviimise eesmärgil kasutada kahte lihtsamat meetodit (kui tabelis 1 loetletud materjalide sisaldus jääb alla piirmäärade) ning ¹⁴C-meetodit võib kasutada võrdlusmeetodina. Standardis märgitakse ka, et ¹⁴C-meetodi proovi ettevalmistamine peaks olema piisavalt lihtne, et viia see läbimõistlikult varustatud laboris ning tavapäraste oskustega laboritöötajate poolt.

Tabel 1: Materjalid, mille puhul selektiivse lahustamise meetodit peetakse standardi EN 15440:2011 kohaselt ebasobivaks.

Tahked kütused, näiteks kivisüsi, koks, pruunsüsi, ligniit ja turvas
Puusüsi
Biolagunevad fossiilset päritolu plastid
Mittebiolagunevad biogeenset päritolu plastid
Biomassis sisalduv õli või rasv
Loodusliku ja/või sünteetilise kummi jäägid
Vill
Viskoos
Nailon, polüuretaan või muud molekulaarseid aminorühmasid sisaldavad polümeerid
Silikoonkummi

Standardi nõudeid ja artikli 39 lõikes 1 sätestatud silmas pidades pakutakse välja järgmine meetod:

- Käitajad peaksid püüdma kasutada ¹⁴C-meetodit vähemalt teiste kasutatavate meetodite valideerimiseks. Kui käitaja tagab nõuetekohase proovivõtu ja proovi ettevalmistamise, mis võimaldab proovi ¹⁴C analüüside läbiviimiseks akrediteeritud laborisse saata, on võimalik leida parim hinna ja kasulikkuse suhe.
- Kui käitaja suudab pädevale asutusele rahuldaval viisil tõestada, et ¹⁴C analüüsid oleksid ebamõistlikult kulukad või et nende läbiviimine ei ole tehniliselt võimalik, võib käitaja kasutada ühte kahest teisest standardis EN 15440 kirjeldatud meetodist. Käitaja peab esitama pädevale asutusele järgmisi tõendeid:
 - valitud meetod on mitmete esinduslike proovide alusel ¹⁴C-meetodi abil tõendatud; ja
 - tabelis 1 loetletud materjalide sisaldused jäävad alla 5% (kummijääkide puhul alla 10%);

- Kui seesugune tõendamine ei ole võimalik, ent ¹⁴C-meetodi kasutamine oleks ebamõistlikult kulukas, võib käitaja kasutada ühte punktis 4.1 kirjeldatud madalama määramistasandi meetoditest.

Tuleb tähele panna, et tahkete jäätmete ebatavaliselt heterogeense iseloomu tõttu tuleb proovivõtul ja proovi ettevalmistamisel olla eriti tähelepanelik. Standardis EN 15440 viidatakse selles küsimuses mitmele EN 15000 sarja standardile, mida tuleb seega vastavalt vajadusele rakendada.

Vedelkütustele ja vedelatele materjalidele kohalduvad Euroopa standardid hetkel puuduvad. Siiski paistab, et standardis EN 15440 nimetatud ¹⁴C-meetod peaks olema suuremate raskusteta kohaldatav. Lisaks võib olla kasutatav ka ASTM D-6866-12 („Standardsed testimismeetodid tahkete, vedelate ja gaasiliste proovide bioloogilise päritoluga materjalide sisalduse määramiseks radiosüsinikumeetodil“).

Lisaks tuleb märkida, et suitsugaasist ¹⁴C-analüüsi läbiviimiseks CO₂ proovi võtmine näib kasuliku meetodina. Sel juhul esindaks määratud biomassiosa kogu kütusesegu keskmist. Kõnealune meetod oleks eriti kasulik väga heterogeensete materjalide, näiteks olmejäätmete põletamisel. Liikmesriike julgustatakse hetkel väljatöötamisel oleva standardi ISO/DIS 13833 raames kogemusi koguma.

4.3 Hindamismeetodid

Seire ja aruandluse määruse artikli 39 lõikes 2 nimetatud hindamismeetodite asjus on hetkel käimas teabevahetus liikmesriikidega. Komisjon avaldab kõnealuse teabevahetuse tulemused esimesel võimalusel.

5 SEIRE JA ARUANDLUSE MÄÄRUSE MUUD SPETSIIFILISED BIOMASSI PUUDUTAVAD EESKIRJAD

Käesolev peatükk kohaldub ainult paiksetele käitistele.

5.1 Artiklis 38 sätestatud lihtsustused

Põhimõtteliselt tuleb kõiki käitise lähtevooge seirata arvutuspõhiste meetodite asjus defineeritud määramistasandite süsteemi abil. Kui lähtevoog sisaldab biomassi³¹, registreeritakse biomassist tulenevad heited nullmääraga, sõltumata sellest, kui suured on heitkogused kokku. Tegevust puudutava aruandluskohustuse täitmine ja väga täpsete arvutustegurite kasutamine võib seesugustel puhkudel olla vastuolus kulutõhususega.

Seetõttu tuuakse seire ja aruandluse määruse artiklis 38 välja mitmed lubatud lihtsustused:

³¹ Kui rakendada tuleb säästlikkuse kriteeriume, tähendab „biomass“ siinkohal biomassi, mille puhul on tõestatud vastavust nimetatud standarditele.

- Kui terve lähteallikas koosneb ainult biomassist (st 100%-line biomassi sisaldus ja fossiilse saaste puudumine on tagatud, kui see on säästlikkuse kriteeriumeid arvesse võttes kohaldatav), võib käitaja:
 - määrata biomassiosa suuruseks ilma täiendavaid analüüse (või hindamismeetodeid) läbi viimata 100%; ja
 - määrata tegevuse andmed ilma määramistasandeid kasutamata. See tähendab, et sarnaselt minimaalsete lähtevoogudega on taas lubatud hindamismeetodi kasutamine³². Kuigi sellele seire ja aruandluse määrukses selgesõnaliselt ei viidata, võib alumise kütteväärtuse (AKV) ja oksüdatsiooniteguri määramiseks kasutada madalamaid määramistasandeid või määramistasandite väliseid meetodeid.
- Siiski on selge, et käitaja peab pädevale asutusele seireplaani esitamisel esitama mingisuguseid tõendeid lähtevoogude biomassi iseloomu kohta.
- Kui heitkoguse fossiilse osa suurus võimaldab kvalifitseerida lähtevoogu minimaalse lähtevoona³³ või kui vähemalt 97% süsinikust³⁴ tuleneb biomassist (arvestades säästlikkuse kriteeriumitega, kui need kohalduvad), võib kasutada sama määramistasandite välise meetodite kasutamise põhimõtet. Sel juhul peab aga fossiilse osa kohta tõendeid esitama (vt käesoleva dokumendi punkti 4).

Seire ja aruandluse määrukses mainitakse võimaliku määramistasandite välise hindamismeetodina selgesõnaliselt energiabilansi meetodit, ent käitajad võivad välja pakkuda ka teisi meetodeid.

5.2 Biogaas maagaasivõrkudes

Mõnedes liikmesriikides juhitakse biogaas maagaasitarbijate võrku. Kui ELi HKS-i käitajad soovivad registreerida teatud koguse seesugusest biogaasist³⁵ nende poolt ostetud maagaasi osana, on selleks kaks võimalust:

- Käitaja kasutab füüsiliselt tarbitud gaasi biomassiosa määramise meetodit (vt punkti 4). Selleks on tarvis analüüse (nt ¹⁴C-analüüside puhul [pidev] proovivõtt gaasivõrgust või suitsugaasist) või tunnustatud hindamismeetodi kasutamist.
- Sobiva biomassiosa arvutamise süsteemi rakendamise korral võib teatud tingimustel kasutada nimetatud süsteemi. Eelkõige võib sobivaks pidada garanteeritud päritolu süsteemi (vastavalt taastuvate energiaallikate direktiivi artikli 2 punktile j ja artiklile 15). Seire ja aruandluse määrukses on välja toodud üks oluline tingimus: topelt loendamise vältimiseks ei ole laboratoorsed analüüsid lubatud biomassiosa määramiseks käitiste puhul, mis on ühendatud võrguga, mille puhul rakendatakse garanteeritud päritolu süsteemi.

Kui liikmesriigid soovivad maagaasivõrgus olevat biogaasi kasutada ja soovivad sellest tuleneva kasu ELi HKS-i käitajatele kergesti kättesaadavaks teha, peavad nad looma sobiva aruandlus- ja kontrollsüsteemi (nt kasutama biogaasi registrit), mis võimaldab võrku juhitud ja käitiste poolt

³² Kui seesuguse lähtevoogu heitkogus on null, kvalifitseerub biomassi lähtevoogu automaatselt minimaalseks lähtevoooks.

³³ Käitaja võib minimaalseteks lähtevoogudeks määrata kahest järgmisest variandist suurema absoluutväärtusega variandi: lähtevoog, mis toodavad aastas kokku alla 1000 tonni fossiilset CO₂ või alla 2% „kõigi seiratavate elementide summast“, kokku maksimaalselt 20 000 tonni fossiilset CO₂ aastas. „Kõigi seiratavate elementide summa“ on lähtevoogude heitkoguste summa, sealhulgas juhul, kui arvesse võetakse ka massibilansside toodangut, absoluutväärtuseid ja mistahes HPMS-i poolt määratud heitkoguseid. Täpsem teave on toodud juhenddokumendis 1 (Üldised käitise puudutavad juhised).

³⁴ See vastab 2007. a seire ja aruandluse juhistes toodud „puhta biomassi“ definitsioonile, mille puhul „puhtaks“ kvalifitseerumiseks loetakse aktsepteeritavaks kuni 3% ulatuses ebapuhtust.

³⁵ Juhenddokumendi koostamise hetkel puuduvad biogaasidele kohalduvad säästlikkuse kriteeriumid. Kriteeriumid kehtivad ainult transpordi eesmärgil kasutatavale biogaasile, mistõttu seesugune biogaas vastab „biokütuse“ definitsioonile.

kasutatud biogaasi koguseid täpselt, läbipaistvalt ja kontrollitavalt tuvastada ning mille abil tagatakse, et biogaasi ei arvestata kahekordselt. Süsteem peab hõlmama ka vahendeid võrgus olevate andmelünkade ja kahekordse loendamise vältimiseks juhul, kui võrk on ühendatud teiste võrkude, sealhulgas teiste liikmesriikide võrkudega.

Seesuguste võrkude maagaasi kasutavad käitajad peavad olema tuttavad liikmesriigi biogaasi aruandlusmeetoditega. Täpsemate juhiste saamiseks peavad käitajad pöörduma konkreetse riigi pädevate asutuste poole.

6 LENNUNDUST PUUDUTAVAD ASPEKTID

Käesolev peatükk kohaldub ainult ELi HKS-i kuuluvate õhusõidukite käitajate tegevusele.

Lennunduse ja ELi HKS-i kontekstis on olulised kaks küsimust:

1. Kuidas kohaldada säästlikkuse kriteeriume? (punkt 6.1)
2. Kuidas võtta pragmaatiliselt arvesse ostetud biokütuste koguseid? (punkt 6.2)

6.1 Säästlikkuse kriteeriumid

Säästlikkuse kriteeriumite puhul kehtib põhimõtteliselt kõik, mida osas 3.3 käsitleti. Lennunduse rahvusvahelise iseloomu tõttu peaksid õhusõidukite käitajad eelkõige püüdma hankida tõendeid, mis põhinevad komisjoni poolt heaks kiidetud vabatahtlikel süsteemidel.

6.2 Ostudokumentidel põhinev biokütuste koguste kindlakstegemine

Seire ja aruandluse määruse artikli 53 kohaselt võivad õhusõidukite käitajad arvutustegureid tuletada ostudokumentidest ühetaoliselt kõigis liikmesriikides kasutatavate meetodite ja komisjoni poolt esitatud juhiste alusel järgmisel viisil.

Levinud meetod ostudokumentidest biokütuste koguste tuletamiseks:

1. Õhusõiduki käitaja peab tagama, et:
 - (a) Ostudokumentide põhine biomassi koguse kindlakstegemise süsteem on kasutatav ainult juhul, kui õhusõiduki käitajal on võimalik saada mõistlikke kinnitusi ostetud biokütuse päritolu tuvastamise võimalikkuse kohta, mis läbi tagatakse, et biokütuseid ei võeta ELi HKS-is ega mistahes teises taastuvenergia skeemis topelt arvesse. Nimetatud eesmärgi saavutamiseks peavad järgmised läbipaistvuse ja kontrollituse kriteeriumid olema tagatud:
 - (i) komisjoni poolt taastuvate energiaallikate direktiivi raames heaks kiidetud säästlikkuse plaani alusel; või
 - (ii) sobivate riiklike süsteemide alusel (nt garanteeritud päritolu registrid); või
 - (iii) sobilike kütuse tarnija või tarnijate poolt õhusõiduki käitajale esitatud tõendite alusel.
 - (b) Kõiki asjakohaseid ostudokumente säilitatakse vähemalt 10 aastat läbipaistvas ja jälgitavas süsteemis (andmebaasis) ning need tehakse kättesaadavaks ELi HKS-i tõendajale ja seesuguse asutuse nõudmisel haldava liikmesriigi pädevale asutusele.
 - (c) Õhusõiduki käitaja loob asjakohased andmevoo ja seire protseduurid, mille abil tagatakse, et arvesse võetakse ainult ELi HKS-i lendude jaoks kasutatud biokütuste kogused. Nimetatud eesmärgi täitmiseks tuleb tagada, et:
 - füüsilise biokütuste kolmandatele isikutele müümise kohta esitatakse jälgitavaid ja kontrollitavaid andmeid;
 - biokütuseid ei võeta arvesse topelt. Andmelünkade leidmise korral peab õhusõiduki käitaja konservatiivselt eeldama, et andmelüngale vastava kütuse puhul on tegu fossiilse kütusega.
 - arvesse võetakse ainult asjakohastele säästlikkuse kriteeriumitele vastav biokütus.
 - (d) Õhusõiduki käitaja peab tõendajale esitama koos heitkoguste aastaaruandega seda kinnitava arvutuse, mille kohaselt ei ületa ELi HKS-i raames arvesse võetud õhusõiduki käitaja lendude tarvis kasutatud biokütuste kogus vastavalt aruande aastal vastaval lennuväljal ELi HKS-i alla kuuluvate lendude jaoks pardale võetud kütusekoguste summat

ega füüsiliselt ostetud biokütuste kogusummat, millest on maha arvatud vastaval lennuväljal vastava õhusõiduki käitaja poolt füüsiliselt kolmandatele isikutele müüdüd biokütuste kogus kokku.

2. Topelt arvestamise vältimiseks ei võeta juhul, kui biokütuste koguste määramiseks kasutatakse ostupõhist meetodit, arvesse laboratoorseid analüüse pardale võetud kütuste biomassiosa määramiseks.
3. Kui õhusõiduki käitaja peab tuginema kütuse tarnijalt või tarnijatelt saadud tõenditele, nagu punktis 1.(a).iii kirjeldatud, peab õhusõiduki käitaja ELi HKS-i raames nõuetekohase kontrolli teostamise tagamiseks nõudma kütuse tarnijalt vastavust järgmistele kriteeriumitele:
 - (a) Kütuse tarnija peab tegema ELi HKS-i töendajale ja pädevale asutusele nõudmisel kättesaadavaks tõendid iga biokütuse saadetise asjakohastele säästlikkuse kriteeriumitele vastavuse kohta. Vastavaid dokumente tuleb säilitada 10 aastat.
 - (b) Esitada tuleb tõendid, mis kinnitavad, et müüdüd biokütuste kogus kokku ei ole suurem kui ostetud biokütuste kogus ja et biokütused vastavad asjakohastele säästlikkuse kriteeriumitele. Vastavaid dokumente tuleb säilitada 10 aastat.
 - (c) Kui mitu kütuse tarnijat kasutavad samu vahendeid, näiteks samu biokütuse mahuteid, peavad seesugused tarnijad looma sobiva ühise arvepidamise süsteemi.
 - (d) Biokütuste aruandlussüsteem peab olema läbipaistev, tagamaks, et biokütuseid ei saa arvestada topelt.
 - (e) Kõigi seesugusesse süsteemi kaasatud osaliste halduskohustuste minimeerimiseks peab tarnija (või vahendeid jagavad tarnijad) tagama, et andmeid kontrollitakse vähemalt kord aastas akrediteeritud töendaja poolt, ning tagama mõistliku kindluse taseme ja ELi HKS-i õhusõiduki käitajale müüdüd biokütuste kogusele kehtiva sobiva materiaalse piirmäära. Kui seesuguseid kontrole ei teostata, on tõenäoline, et vedelaid biokütuseid ostvate õhusõidukite käitajate töendajad peavad ise seesugusid kontrole läbi viima.
(Tarnija juures läbi viidud) „tsentraliseeritud“ kontrolli tulemused esitatakse kõigile x aastal biokütuseid ostnud õhusõidukite käitajatele hiljemalt aasta $x+1$ 28. veebruariks. Õhusõiduki käitaja teeb seesuguse teabe kättesaadavaks ELi HKS-i töendajale ja seesuguse asutuse nõudmise korral haldava liikmesriigi pädevale asutusele.

7 LISA

7.1 Biomassi materjalide loetelu

Käesoleva informatiivse lisa eesmärgiks on anda juhiseid seire ja aruandluse määruuses toodud biomassi definitsiooni tõlgendamiseks. Alltoodud loetelud ei ole täielikud. See tähendab, et kui konkreetne materjal või kütus ei ole loetellu lisatud, tuleb seda hinnata eraldisesivalt seire ja aruandluse määruuses toodud definitsioonide alusel (vt. punkti 3.1).

7.1.1 Mõned materjalid, mis ei ole biomass

Turvas, küliit³⁶ ja alltoodud materjalide fossiilsed osad ning neis sisalduvad saasteained ei ole biomass (vt artikli 38 lõiget 3).

³⁶ See on pruunsöe tootmise kõrvalsaadus.

7.1.2 Biomassi materjalid

NB! Alljärgnev loetelu on koostatud 2007. a seire ja aruandluse juhenddokumendi põhjal, mida on vaid üksikutel puhkudel täiendatud.

NB! Kõigi allpool loetletud materjalide puhul tuleb arvesse võtta, kas sellele kohalduvad taastuvate energiaallikate direktiivi säästlikkuse kriteeriumid. Hetkel kehtivad nimetatud kriteeriumid taastuvate energiaallikate direktiivis ning seire ja aruandluse määruuses (vt punkti 3.1) defineeritud biokütustele ja vedelatele biokütustele.

Kui säästlikkuse kriteeriumid kohalduvad, kvalifitseerub materjal seire ja aruandluse määruuse tähenduses (st heitekoefitsient on null) biomassiks juhul, kui esitatakse tõendeid säästlikkuse kriteeriumitele vastavuse kohta.

NB! Kui loetelus toodud materjalid on saastunud fossiilsete materjalidega (nt lakke, värve, vaike jms. sisaldavad puidujäätmed), tuleb seesuguseid materjale käsitleda segamaterjalidena.

Rühm 1: taimed ja taimeosad:

- õled;
- hein ja rohi;
- lehed, puit, juured, kännud, puukoor;
- põllukultuurid, nt mais ja tritikale.

Rühm 2: biomassi jäätmed, saadused ja jäägid:

- tööstuslikud puidujäätmed (puidutööstuse ja puidu töötlemise puidujäägid ning puitmaterjalide tööstuse tegevusest pärinevad puidujäätmed);
- kasutatud puit (kasutatud puidust ja puitmaterjalidest valmistatud tooted) ning puidutööstuse saadused ja kõrvalsaadused;
- puidupõhised jäätmed tselluloosi- ja paberitööstusest, nt mustleelis (ainult biomassi süsinikuga);
- toortallõli, tallõli ja tallõli pigi tselluloosi tootmisest;
- metsatööstuse jäägid;
- ligniin lignotselluloosi sisaldavate taimede töötlemisest;
- looma-, kala- ja toidujahu, rasv, õli ja sulatatud rasv;
- toiduaine- ja joogitööstuse primaarsed jäägid;
- taimeõlid ja -rasvad;
- sõnnik;
- põllumajanduslike taimede jäägid;
- kanalisatsioonijäägid;
- biomassi lagundamisel, kääritamisel ja gaasistamisel tekkiv biogaas;
- sadamajäägid ja muud veekogudest pärinevad jäägid ja setted;
- prügilagaas;
- puusüsi;
- looduslik kautšuk ja lateks.

Rühm 3: segamaterjalide biomassiosad:

- veekogude haldamisel kogutud heitlasti biomassiosa;
- toidu- ja joogitootmise segajääkide biomassiosa;
- puitu sisaldavate komposiitmaterjalide biomassiosa;
- tekstiilijäätmete biomassiosa;
- paberi, kartongi ja papi biomassiosa;

- olme- ja tööstusjäätmete biomassiosa;
- mustleelist sisaldava fossiilse süsiniku biomassiosa;
- töödeldud olme- ja tööstusjäätmete biomassiosa;
- etüül-tert-butüüleetri (ETBE) biomassiosa;
- butanooli biomassiosa;
- looduslikust kautšukist ja kiududest valmistatud rehvide jäätmete biomassiosa.

Grupp 4: kütused, mille kõik komponendid ja vahesaadused on valmistatud biomassist³⁷:

- bioetanool;
- biodiisel;
- eetriks muudetud bioetanool;
- biometanool;
- biodimetüüleeter;
- bioõli (pürolüüsõlikütus) ja biogaas;
- hüdrogeenitud taimeõli.

7.2 Mõnede biomassi materjalide arvutustegurite vaikeväärtuste loetelu

7.2.1 Esialgsed heitekoefitsiendid

Seire ja aruandluse määruse artikli 38 lõikes 2 viidatakse segamaterjalide ja -kütuste esmase heitekoefitsiendi³⁸ kasutamisele. Seire ja aruandluse määrus ei sisalda siiski esmase heitekoefitsiendi vaikeväärtusi. Seetõttu võib nimetatud väärtustest teavitamine olla käitajate jaoks keeruline³⁹. Lisaks võib biomassi põhiste materjalide puhul seesuguseid vaikeväärtusi tarvis olla juhul, kui säästlikkuse kriteeriumitele vastavust kinnitavaid tõendeid ei esitata (kui need esitamisele kuuluvad). Seesugusel puhul võib olla kasu järgmisest IPCC 2006 juhenddokumendist (kõige madalama määramistasandi meetod) pärinevatest väärtustest⁴⁰. IPCC juhenddokumendis on siiski toodud kõnealuste väärtuste vahemikud, mis võivad teatud tüüpi biomassi puhul olla liiga laiad. Pädevad asutused peaksid seetõttu käitajatelt nõudma vaikeväärtuste laboratoorsete analüüside abil tõendamist, võttes arvesse vastavast lähtevoost pärinevate heitkoguste kogusummat nii, et välditakse ebamõistlikke kulusid. Kõrgemate määramistasandite puhul võivad asjakohased pädevad asutused olla välja pakkunud täpsemad väärtused.

Pidage silmas, et esmase heitekoefitsiendi rakendamise teemal avaldatakse hiljem korduma kippuvad küsimused. Teemat selgitab täiendavalt kavandatud aruandevorm.

³⁷ Kui seesugustes ainetes sisalduv süsinikuosa pärineb fossiilsetest allikatest, nt fossiilsetest allikatest saadud metanoolist valmistatud biodiisili puhul, tuleb seesuguseid aineid käsitleda segamaterjalidena.

³⁸ Seire ja aruandluse määruse artikli 3 lõike 35 kohaselt on esialgne heitekoefitsient: „segakütuse või segamaterjali kogu süsinikusisaldusel, mis hõlmab biomassiosa koos fossiilse osaga, põhinev eeldatav summaarne heitekoefitsient enne selle korrutamist fossiilse osaga, mis annab tulemuseks heitekoefitsiendi. See erineb [lõplikust] heitekoefitsiendist, mis on biomassi puhul automaatselt null. Täpsem teave on toodud juhenddokumendi 1 punktis 4.3.1.

³⁹ Seire ja aruandluse määruse lisa 10 lõike 8 punkti b kohaselt ei pea käitajad biomassist tulenevatest CO₂ heitkogustest täiendava kirjega teavitama juhul, kui heitkoguste määramiseks kasutatakse mõõtmispõhist meetodit. See on esmasest heitekoefitsiendist koos biomassiosaga teavitamise teel lihtsasti saavutatav (viimasest teavitamine on sama lisa lõike 6 punkti f kohaselt kohustuslik).

NB! kõnealune aruandlusmeetod on muuhulgas vajalik riiklikus kasvuhoonegaaside heitkoguste aastases inventuuriaruandes biomassist tulenevate heitkoguste täpseks määramiseks.

⁴⁰ Juhenddokumendi terviktekst, sh nimetatud kütuste definitsioonid, on toodud aadressil <http://www.ipcc-nggip.iges.or.jp/public/2006gl/index.html>

Biomassi materjal	Esmane heitekoefitsient [t CO ₂ / TJ]	AKV [GJ/t]
Puit/puidujäätmed	112	15,6
Sulfitleelis (mustleelis)	95,3	11,8
Muu primaarne tahke biomass	100	11,6
Puusüsi	112	29,5
Biobensiin	70,8	27,0
Biodiislid ⁴¹	70,8	37,0
Muud vedelad biokütused	79,6	27,4
Prügilagaas	54,6	50,4
Reoveesetete gaas	54,6	50,4
Muu biogaas	54,6	50,4
Olmejäätmed (biomassiosa) ⁴²	100	11,6

7.2.2 Segamaterjalid

Hetkel toimub liikmesriikide vaheline biomassiosade vaikeväärtuste ja segamaterjalide heitekoefitsientide alane teabevahetus. Komisjon avaldab tulemused kohe, kui liikmesriigid on jõudnud üksmeelsete lahendusteni.

7.3 Lühendid

ELi HKS	ELi kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem
TED	Taastuvate energiaallikate direktiiv (2009/28/EÜ)
MP	Seirekava
Luba	Kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi heitkoguse luba
CIMd	Euroopa Ühenduse ülesed täielikult harmoniseeritud rakendusmeetmed (st ELi HKS-i direktiivi artiklile 10a põhinevad jaotamisreeglid)
CA	Pädev asutus
ETSG	ELi HKS-i tugirühm (IMPELi võrgustiku all töötav ELi HKS-i ekspertide rühm, kes on välja töötanud tähtsad juhendkommentaariid 2007. a seire ja aruandluse juhenddokumendi rakendamiseks)
AER	Kasvuhoonegaaside heitkoguste aastaaruanne
HPMS	Heitkoguste pideva mõõtmise süsteem
MPE	Suurim lubatud viga (terminit kasutatakse tavaliselt riiklikus legaalmetrooloogilises kontrollis)

7.4 Juriidilised tekstid

ELi HKS-i direktiiv: Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 2003. aasta direktiivi 2003/87/EÜ (1), millega luuakse ühenduses kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ. Viimati muudetud direktiiviga 2009/29/EÜ Lae alla konsolideeritud versioon: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2003L0087:20090625:EN:PDF>

⁴¹ AKV väärtus pärineb taastuvate energiaallikate direktiivi lisast 3

⁴² IPCC juhenddokumendis on toodud ka olmejäätmete fossiilse osa väärtused: EF = 91,7 t CO₂/TJ; AKV = 10 GJ/t

Seire ja aruandluse määrus: Euroopa Komisjoni määrus (EL) nr 600/2012, 21. juuni 2012, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ kohase kasvuhoonegaaside heite seire ja aruandluse kohta. Leitav aadressilt <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:181:0001:0029:EN:PDF>

2007. a seire ja aruandluse juhenddokument: Komisjoni 18. juuli 2007. aasta otsus 2007/589/EÜ, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ kohaselt kasvuhoonegaaside heiteseire ja aruandluse juhenddokument. Konsolideeritud versiooni alla laaditav variant hõlmab kõiki parandusi: N₂O heidet, lennundust, CO₂ sidumist, torustikus transportimist ja geoloogilist ladustamist ja muid tegevusi ja kasvuhoonegaase, mis on toodud alates 2013. aasta juhenddokumendis. Allalaaditav aadressilt: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2007D0589:20110921:EN:PDF>

Taastuvate energiaallikate direktiiv: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/28/EÜ, 23. aprill 2009, taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta ning direktiivide 2001/77/EÜ ja 2003/30/EÜ muutmise ja hilisema kehtetuks tunnistamise kohta: Allalaaditav aadressilt: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:140:0016:0062:EN:PDF>